humanist

28-6
Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond
29 maart 1973

Beginsel als doelstelling

Wat moeten wij eigenlijk met een beginselverklaring? In zo'n beginselverklaring trachten wij de voornaamste kenmerken van een humanistische levensovertuiging samen te vatten. Daargelaten, dat dit steeds een „heidense" opgave zal blijken te zijn omdat woorden tekort schieten om alle nuanceringen van gevoelens uit te drukken. En waarom dan bovendien die behoefte aan formulering?

Mr. Dr. H. J. Roethof

Zie ik goed, dan is er tussen het hebben of het verwerpen van een levensovertuiging vooral dit onderscheid: **het is niet onverschillig hoe men zich in het leven opstelt.** Gemakkelijk gezegd, maar van wetenschappelijk standpunt bezien niet te bewijzen. Juist het onbewijsbare van de stelling, drukt er het levensbeschouwelijke stempel op. Het essentiële element van die humanistische levensovertuiging vormt immers het besef, dat een mens kiezen kan en dat het nog van belang is ook hoe die keus ten slotte uitvalt.

Dat klinkt op het eerste gehoor vanzelfsprekender dan het in werkelijkheid is. We kiezen talloze malen per dag, maar bewust kiezen doen we veel minder. Men kan zich bij alles wat men doet afvragen of men het tegenover zichzelf en zijn omgeving verantwoord acht, men kan dat ook als tamelijk onverschillig ervaren. Niemand trouwens kan zich bij voortduring al het leed van de wereld persoonlijk aantrekken.

Maar onverschilligheid schept wél de kans, dat er brokken komen. Bezien we de samenleving in totaliteit, dan krijgen we soms de indruk, dat er meer brokken zijn dan harmonie. Daar hebben we het dan kennelijk gezamenlijk wel naar gemaakt. Poging tot formulering van een levensovertuiging in een beginselverklaring veronderstelt dan ook, dat men er in samenwerking met anderen iets mee beoogt. Dat men zich voor de verdieping, verbreiding en verdediging van die humanistische overtuiging gemeenschappelijk wil inzetten. We verwachten daarvan kennelijk iets in het belang van de samenleving. En dat is ook begrijpelijk. Mens zijn is altijd met de ander zijn, veronderstelt communicatie. Zodra men immers begint religieuze dogma's en emotionele vooroordelen te verwerpen, zodra men uit is op kritische toetsing van menselijk handelen en maatschappelijke realiteit, zet men een onomkeerbaar proces in gang. Een nieuw mensbeeld maakt rijp voor maatschappelijke verandering. En we zien dan ook tot onze vreugde hoezeer tot voor enkele jaren verstard lijkende opvattingen over inspraak en democratisering, over zedelijkheidswetgeving, huwelijk en echtscheiding, over homofilie, abortus of euthanasie in verheugende mate zijn geevolueerd.

Wie zich op een beginselverklaring verenigt beoogt dus meer dan de kern van een gemeenschappelijke overtuiging in helaas altijd weer tekortschietende woorden samen te vatten. Hij geeft te kennen in samenwerking met anderen aktiviteiten te willen ontwikkelen, die bijdragen tot het ontstaan van een samenleving van mensen, die zich van hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, de medemens, de natuur, kortom voor de totaliteit van die maatschappij, bewust zijn.

Het kan ook al niet minder, willen we niet het gevaar lopen, dat het streven naar verandering van maatschappelijke strukturen in plaats van een proces van vermenselijking eerder het oproepen van nieuwe frustraties en de verhoging van agressiviteitsgevoelens ten gevolge heeft. Werken aan de verwezenlijking van een humanistisch mensbeeld wordt dan ook pas echt zinvol, indien het tevens op zijn maatschappelijke konsekwenties is uitgewerkt en doordacht. Tussen beginsel en doelstelling bestaat een onlosmakkelijke samenhang.

H. J. Roethof

Het Humanistisch Vormingsonderwijs kan vooruit

De landelijke HVO-dag, die op 10 maart jl. in Utrecht werd gehouden, begon met een korte film. Dezelfde film over het HVO, die het verbond in de vorige herfst voor de televisie heeft uitgezonden en die in tien minuten een beeld geeft van een HVO-les. Dat leek ons een goed begin voor een conferentiedag, waar wij met vijftig mensen een hele dag zouden praten over onze geestelijke vorming op de scholen. Met het levendige beeld, dat werd vertoond en de diskussie, die daarop volgde wist meteen iedereen precies waarover we spraken.

De jaarlijkse landelijke HVO-dag is overigens bedoeld om éénmaal per jaar een overzicht te bespreken van de stand van zaken en biedt bovendien een gelegenheid voor de landelijke werkgroep om verantwoording af te leggen over de landelijk verrichtte werkzaamheden.

In de periode van 1 maart 1972 tot 1 maart 1973 is er een duidelijke voortgang gemaakt in de vele werkzaamheden, die nodig zijn om het HVO te realiseren. Dat blijkt uit de volgende gegevens: in het schooljaar 1972/73 werd in 13 plaatsen op 29 lagere scholen aan 654 leerlingen HVO gegeven. Voorts aan drie pedagogische akademies aan 57 studenten en aan vier verschillende scholen voor voortgezet onderwijs nog eens aan 400 leerlingen. Op dit ogenblik ontvangen dus in totaal 1111 leerlingen HVO. Ook aan de opleiding van vormingsleiders/sters werd verder gewerkt. In vijf plaatsen vonden speciale opleidingskursussen (applikatiekursussen) plaats en bovendien werden in de herfst van 1972

in dit nummer:

Beginsel als doelstelling
pag. 1

Hoofdbestuur
pag. 2

Indrukken uit Noordwijkerhout II
pag. 3

De Club van Rome
pag. 4

Radio & T.V.
pag. 5

Ingezonden brieven
pag. 6 en 7

op de volkshogeschool te Baarn een tweetal trainingsweekends voor werkende vormingsleiders gehouden. Ook de produktie van schriftelijk materiaal vond goede voortgang. Er kwam een „Schets programmering HVO voor het voortgezet onderwijs" gereed èn een bundel lesschetsen voor het basisonderwijs. Een „Schets programmering en kreatief spel voor het basisonderwijs" was reeds beschikbaar en met de kortgeleden geschreven „Leidraad voor de organisatie van het HVO" is er thans een komplete serie materiaal beschikbaar voor de organisatie en de uitvoering van dit werk.

Dat lijkt een wat droge opsomming, maar in de aanwezigheid van vijftig pratende mensen gaf het bovenstaande aanleiding tot een levendige diskussie in een goede stemming.

Ter vergadering kwamen er ook nog enige wijzigingen in de samenstelling van de landelijke werkgroep. Mevr. A. M. Meeuse-Holter legde haar taak neer en Jaap Koops, voorheen consulent HVO in dienst van HV, trad tot de werkgroep toe. Daarmee is de landelijke werkgroep thans als volgt samengesteld: mevr. dra. O. R. Varkevisser-de Boer, voorzitster, W. R. Koopmans, sekretaris, mevr. C. W. Kerkhof, mevr. W. S. Rohde-Groenwoudt, J. Koops en J. de Leede leden. Deze werkgroep heeft vervolgens de medewerking van vele tientallen mensen in het land nodig om aan het HVO konkreet uitvoering te geven. Het geven van geestelijke vorming aan de jeugd èn aan volwassenen lijkt ons één van de belangrijkste taken van het Humanistisch Verbond.

Jan de Leede

De onderstaande verzoeken bereikten ons om uw morele en materiële steun

- Ver. tot Behoud Waddenzee, Postbus 90, Harlingen tegen het verlenen van boorvergunningen op Ameland (Natuurgebied De Oerd)
- Stichting Kankantrie, Postbus 2280, Rotterdam voor ontwikkelingsprojecten in Suriname.
- Rainbow People, Postbox 164, Oregon, U.S.A. voor de Wounded Knee Actie
- Ned. Comité Dag van Europa, Alexanderstraat 2, Den Haag voor de viering van deze dag op 5 mei
- Werkgroep Indianen, p/a A. Harmsma, Staalstraat 4, Utrecht voor de Indianen in Zuid-Amerika
- Angola Comité, Da Costastraat 88, Amsterdam voor de Negers in Angola
- Amnesty International, Roeterstraat 34, Amsterdam voor de meer dan 100.000 burgergevangenen van het Zuid-Vietnamese regime.

Hoofdbestuur

Dr. A. J. Wichers, Alg.-sekretaris

Voor de vergadering van 16/3 waren er weer eens twee gasten: voorzitter en penningmeester van Bilthoven.
Ook deze vergadering vond ik een beetje een praterige vergadering. Ik schreef al dat dit mijns inziens mede komt door iets dat op zichzelf heel loffelijk is. Dit is dat we systematischer dan in het verleden nagaan of we dingen weten die redelijk en zedelijk niet te verantwoorden zijn, die achterstelling van buitenkerkelijken betekenen, e.d. Welnu: zoiets is er meestal wel voorhanden, zo goed als er vaak aktualiteiten zijn waar we ook aandacht aan moeten besteden. Maar de kans dat je moet konstateren dat we niet veel kunnen doen neemt toe, zoals we meen ik op 16/3 weer ervaren hebben.
Bijvoorbeeld aan journalistieke normen. Vroeger konden we nog wel eens een conferentie houden om te trachten iets te bevorderen of te ontketenen. Daar zijn we nu te berooid voor. Maar dat neemt niet weg dat we met zorg constateren dat er in allerlei journalistiek soms bewust naar eenzijdigheid wordt gestreefd. Vroeger waren we dit alleen bij extreem rechts en extreem links gewend. Maar het schijnt te willen oprukken naar het midden en zelfs in de journalistieke scholing niet te worden bestreden.
Laren-Blaricum vroeg of we geen adhesie zouden moeten betuigen inzake de wering van boortorens op Ameland. We zullen er, zo mogelijk, aandacht aan besteden in de Humanist, maar — belangrijker — ook met initiatiefnemers nagaan of we hier iets van in onze radio- en TV-uitzendingen moeten brengen.
Onvermijdelijk kwam ook de marxistische econoom ter sprake die zo goed zou zijn voor de Delftse stedebouwkunde. Dit komt weer ter sprake. Maar inmiddels blijkt dat het College van Bestuur van de Technische Hogeschool de advertentie over het hoofd heeft gezien en het er niet mee eens is. We hadden het over de journalistiek die misschien bezig was iets te vergeten. Ook de universiteit lijkt zich van het ene tuttige incident naar het andere voort te slepen en misschien te vergeten dat men er een stel studerende jongens is dat heel vaak niet veel meer kan gebeuren dan dat men een goed inkomen houdt óf het zal verwerven.
Het bestuur van de Stichting Dr. J. P. van Praagfonds kent nu twee vacatures. Nadat eerder van Dooren dit gedaan had heeft nu ook Roethof te kennen gegeven af te willen treden. Alleen Bonger is nog over van dit bestuur dat, uiteindelijk, de van Praagprijs toekent. Aanvulling kan echter wachten op een besluit van het vernieuwde hoofdbestuur van na het congres.
Vorige keer werd al gemeld dat er een nieuwe hoofdbestuursvacature was ontstaan. Het lijstje is opgemaakt volgens hetwelk er gepolst gaat worden.
Vanzelfsprekend kwamen er ook enkele congreszaken aan de orde. Ten eerste de statuten- en reglementswijzigingen die voor het einde van de maand bij de afdelingen bekend moeten zijn. Het gaat hier voornamelijk om materie van technische aard, maar toch met een niet oninteressant aspect. Het vorig congres besloot immers om de gemeenschappen voortaan afdelingen te noemen (welk besluit ik, hoewel nog niet statutair bekrachtigd, opvolg). Nu komt er dus als consequentie het voorstel om de statuten overeenkomstig te wijzigen. Dit voorstel zal tweederde meerderheid moeten halen. Het hoofdbestuur zelf heeft er, evenmin als op het vorig congres, sterke gevoelens over. Maar zonder die tweederde meerderheid zouden de afdelingen dus weer gemeenschappen moeten worden genoemd.
Voorts werd er even aandacht besteed aan het Manifest dat bij de Beginselverklaring behandeld zou worden. Dit moet op 30 maart voltooid worden. Op de beginselverklaring zelf komen nog al wat reacties binnen. Rood en Spigt ordenen deze zo goed mogelijk en preadviseren zo nodig. Wat we hiervan op 30 maart en 6 april in het HB kunnen behandelen kan dan nog met de Beschrijvingsbrief van het a.s. congres mee.
Er kwam een telefonische reactie binnen op het geschrevene over het vormingsonderwijs in deze rubriek van de vorige „Humanist". Dit onderwijs werd nogal duidelijk bij de vogels in de lucht gerekend. Doch hier moet wat aan rechtgezet worden. De commissie die de invoering van het humanistisch vormingsonderwijs in het land begeleidt — men noemt zich heel toepasselijk de Plu — heeft met voldoening geconstateerd dat dit onderwijs op lagere scholen juist goede vorderingen heeft gemaakt in het afgelopen jaar. Thans 42 scholen in een niet onaardig gespreid aantal gemeenten in ons land.

Indrukken uit Noordwijkerhout (II)

De onderwerpen „Rechtvaardigheid in de wereld" en „polarisatie in de Kerk" gaven vele momenten van herkenning, die ik in de loop van deze dagen beleefde; veel sterker dan twee jaar geleden.

Soms was het zo sterk, dat ik, als ik mijn ogen dicht deed, me helemaal in kon denken, dat ik op de verbondsraad, op ons buitengewoon kongres, of op een hoofdbestuursvergadering of bij de „discussiedagen" zat. Er was aan de orde:

1. In hoeverre moet de kerk **zich wel of niet maatschappelijk geëngageerd opstellen.** Hoe kunnen we elkaar gevoelig maken voor het leren zien en doen van rechtvaardigheid in de wereld. Is het niet onze allerbelangrijkste taak om de wereld voor allen bewoonbaar te maken. Laten we er vooral niet weer te veel over praten, we hebben al genoeg gepraat, maar laten we aktief zijn, iets doen. Onze geloofsvisie kan alleen geloofwaardig zijn, als deze onherroepelijk leidt tot een duidelijk maatschappelijk engagement, als deze tot uiting komt in wat we zijn en wat we doen. Wat willen we nu zijn: een bezinningscentrum of een actiegroep. Kan het een ooit zonder het ander? Maar hoe kunnen we vanuit onze pluriformiteit komen tot acties? Dit kunnen alleen maar worden slappe akties, of akties, waar maar een gedeelte van ons in mee kan doen. We moeten elkaar de ruimte geven. Bezinning — zorg om de mens — aktie — we hebben ze alle nodig. Concreet werd afgesproken om zich voorlopig bezig te houden: met de vrouw in de kerk, onze prestatie/consumptie-maatschappij en groei-economie, onmondigheid in kerk en samenleving en de buitenlandse werknemers.

2. Hoe is de relatie **Kerk en politiek.** Mag de kerk zich wel met politiek bemoeien of moet zij dat op grond van wat zij wil. Hier volgden uitgebreide diskussies over wat men onder politiek moet verstaan. Wel politiek, zei de kardinaal, maar geen partij-politiek. Anderen: we durven elkaar om de politieke pluriformiteit niet in de ogen kijken. En toch zouden we moeten spreken over bezitsvorming en machtskoncentraties. We waren bijzonder getroffen, toen de kardinaal zich duidelijk uitsprak tegen de oorlog in Vietnam. Dit is een hoopgevende bredere opstelling, een konsekwentie van onze inspiratie. De kerk is altijd al politiek bezig geweest ook in het zwijgen. Er waren natuurlijk ook andere stemmen: de kardinaal mag geen uitspraak doen over Vietnam; we moeten ophouden de kerk in het maatschappelijk bestel in te passen enz.

3. Over de **mondigheid van de mens.** Dit overleg heeft geen zin als het voor de bisschoppen een vrijblijvende zaak zou zijn. Wij willen graag een herderlijk schrijven bijv. over de prestatie-maatschappij, over soberheid, over de mogelijkheden en grenzen der pluriformiteit, maar we willen dit stuk als een gemeenschappelijk stuk, waar we allen in mee gedacht hebben. We willen een systematische inschakeling van het grondvlak in alles.

4. Getroffen heeft me ook de **eerlijke toon** van bijzonder velen. Hoe kunnen we ons zelf zijn binnen de Kerk met al onze verscheidenheid, met al onze onzekerheden in de verschuiving van een verplichte naar een vrijwillige kerk. Mondiger mensen hebben eigen visies. Eigen visies leiden tot pluriformiteit. Hoe kunnen we met pluriformiteit leven zonder tot volstrekte polarisatie te komen. Polarisatie kan heilzaam zijn en verrijkend als methode, maar als het gepaard gaat met macht sluit dit de dialoog uit, is er geen sprake meer van partners. Hoe moeten we verder. Vanuit Limburg: we doen een beroep op u allen een geweldig appèl tot hulp.

Ook: mag je wel gelukkig zijn in zo'n ongelukkige wereld! ik kan niet meer gelukkig zijn, daarom ben ik hier. Ik kan niet gelukkig zijn om de enorme onrechtvaardigheid, ik ben gegrepen om er iets aan te doen; daarom ben ik hier.

5. Bijzonder getroffen heeft me een kort intermezzo. Een jonge vrouw kwam naar voren en vroeg in het kader van de politieke opstelling van de kerk, van haar maatschappelijk engagement, om als heel pastoraal overleg, of als volledige katholieke kerk Nederland steun te geven aan een organisatie, die vanuit een algemeen menselijke ideologische achtergrond geweldig werk deed voor politieke gevangenen: **amnesty international.**

Er viel een wat ongemakkelijke stilte. De gespreksleider vroeg of men wist wat amnesty international was en deed. De zaal reageerde negatief. De jonge vrouw ging wat onhutst weer naar de mikrofoon, zei, dat ze begreep, dat er geen uitspraak kon volgen als men niet wist, waar het over ging, maar dat het dan toch nodig was om hierover informatie te krijgen.

Wat bedremmeld ging zij terug naar haar plaats. Op dat moment ging Mevr. Klompé naar de mikrofoon zei, dat amnesty international een organisatie was, die zeker recht had op steun, die enorm veel belangrijk werk deed, en als lid van de Beheerskommissie, zei ze er voor te willen zorgen, dat er goede informatie zou komen over wat amnesty international deed en wilde.

6. Een laatste opmerking over het wel of niet oprichten van **een Raad voor kerk en samenleving.** Hierover werd gestemd. Er kon niet tot een advies van oprichting worden besloten, omdat er te veel verzet was bij de aanwezigen. Motivatie was, dat er al genoeg organisaties en groeperingen waren die zich hiervoor inzetten, dat men bang was voor een nieuw orgaan, dat te eenzijdig gekoppeld zou zijn aan de Katholieke Kerk en weer een eigen leven zou gaan leiden. Men pleitte voor actieve medewerking aan bestaande organisaties.

Natuurlijk is de vorm, waarin ik u hier enige momenten heb laten meebeleven van het Pastoraal beraad, wat eenzijdig. Het betekent een persoonlijke selektie uit de vele woorden die gesproken zijn, en uit de emoties die achter de woorden lagen.

Maar juist hierom was het bijwonen van deze dagen de moeite waard. Omdat ik hier mensen bijeen zag, die volgens vele kranten een vertoon gaven van machteloosheid, maar in mijn ogen ook boeiden door een toenemende bewustwording van eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Mensen, die vanuit hun achtergrond op weg zijn om konsekwenties te trekken van hun visie, niet zelfbewust en zeker om het geloof alleen, maar diep verontrust en bewogen om de wereld waarin ze leven.

Jammer, dat dit niet belangwekkend genoeg is om in kranten- en televisieverslagen door te dringen. Een rel, een kontroverse, een nuntius die wegloopt, een aangevallen bisschop, die zijn pijp blijft roken is meer spektakulair. Dit was er ook allemaal, maar het is slechts één kant van de waarheid. Er was veel meer: **een groep mensen, evenals wij, ergens op de weg naar volwassenheid.**

E. Sleeuwenhoek-Hajek

Rome en Utrecht te Noordwijkerhout

De Club van Rome (I)

Hoe men ook over het rapport van de Club van Rome denken moge, men kan haar de lof niet onthouden, dat zij velen aan het denken heeft gezet over problemen, die het voortbestaan van de mensheid raken.

Het eerste resultaat van de publicaties was een schrikeffect: wij zouden nog maar zowat een 30 jaar hebben om orde op zaken te stellen; anders liep het onherroepelijk mis. Daarop vooral richtte zich de critiek; in het model van Meadows, dat aan het rapport ten grondslag lag, zaten nogal wat onzekere factoren. Toen het rapport zelf een meer genuanceerde kijk op de ontwikkeling bleek te geven, ging men het dan ook wat rustiger bekijken. Er is nu zelfs gevaar voor het ontstaan van een stemming, dat men ons nodeloos bang heeft gemaakt en dat het allemaal nog wel zal meevallen.

Het feit is echter niet weg te redeneren, dat onze planeet slechts eindige mogelijkheden biedt: er zijn grenzen aan de grondstoffenvoorraden, aan de voedselproductie en aan de bevolkingsgroei en in verband daarmede aan de industriële groei en de milieuvervuiling. Over de vraag, waar die grenzen liggen, kan men van mening verschillen, maar moeilijk valt te ontkennen, dat een versnelde ontwikkeling, als wij thans doormaken, na korter of langer tijd tot een catastrophe moet leiden. Een radicale wijziging in ons waarderingssysteem is daarom noodzakelijk; het accent zal moeten verschuiven van materiële naar geestelijke waarden.

Dat nu is voor iemand als Prof. Pen de grootste reden voor bezorgdheid. Een ingrijpende mentaliteitsverandering is nodig. De vooruitgangsgedachte zal plaats moeten maken voor de gedachte van stabilisatie of zelfs „achteruitgang". Dit is volledig in strijd met onze cultuur, ook van de socialistische landen. Er is niets minder nodig dan een omwenteling (zie zijn artikel in Economisch-Statistische Berichten (jaargang 1972, bl. 159 e.v.).

Nu moet men hierbij niet uit het oog verliezen, dat Pen de zaak beziet vooral uit economisch oogpunt. Als hij spreekt over breken met de vooruitgangsgedachte, heeft dit vooral betrekking op steeds rijker voorziening met materiële goederen. Er is echter ook vooruitgang mogelijk door het scheppen van ruimere kansen voor geestelijke ontplooiing, voor sociaal en cultureel welzijn. Daaraan behoeven de waarschuwingen van de Club van Rome niet in de weg te staan.

Zou nu de vereiste mentaliteitswijziging op korte termijn tot stand moeten komen, dan had ik er ook een zwaar hoofd in. Er rest ons echter nog wel wat tijd. Tot dat inzicht is blijkbaar ook Prof. Pen gekomen. In een later artikel in het blad „De Europese Gemeente" van 5 mei 1972 schrijft hij n.l., dat ons nog wel wat hoop wordt gelaten, mits alles gedaan wordt, wat gedaan kan worden. Dat is niet de verantwoordelijkheid van één instantie, maar van vele. Ergo: we moeten allemaal meedoen, zowel de huisvrouw en de automobilist als de ondernemers en de vakbeweging, de besturen van gemeente, provincie, waterschap en rijk, maar vooral ook van internationale organisaties.

Laat ons eerst zien, wat **nationaal** gedaan kan worden. Dat is bepaald niet weinig.

Met beperking van de **bevolkingsgroei** zijn wij al aardig op weg. De voornaamste zorg is niet meer het geboorte-overschot, maar de ongeremde invoer van gastarbeiders. Het wordt de hoogste tijd, dat die zaak behoorlijk geregeld wordt.

Het besef, dat wij zuinig moeten zijn op de schaarse **natuur,** die ons rest, groeit gelukkig. Hier ligt een taak voor alle openbare besturen (bestemmingsplannen, wegenaanleg, vliegvelden, behoud van natuurmonumenten) en niet het minst voor actiegroepen, die reeds op verschillende gunstige resultaten van hun optreden kunnen wijzen.

Bestrijding van de kwalijke effecten van het toenemende **verkeer** verdient de grootste aandacht. Zelfs de meest voor de hand liggende maatregelen worden nog niet genomen. Pen noemt als voorbeeld: de loodvrije benzine is nog niet verplicht en de nabrander op de uitlaat van auto's is nog niet voorgeschreven. Het autorijden zal daardoor duurder worden, maar dat is de prijs, die wij voor een schoner milieu hebben te betalen. De auto zal uit de binnenstad geweerd moeten worden, maar dat kan slechts, als het openbaar vervoer aan hoge eisen voldoet. Ook het vliegverkeer zal niet ongemoeid kunnen worden gelaten.

Wat de strijd tegen de **milieuvervuiling** betreft, valt verder te denken aan strenge toepassing van de wetten inzake verontreiniging van oppervlaktewateren en luchtvervuiling. Wetten tot het tegengaan van bodemverontreiniging en bescherming van het grondwater zijn in voorbereiding. Ook daaraan bestaat grote behoefte. Dit alles zal hoge kosten vergen. En nu kan men wel de leuze aanheffen „de vervuiler betaalt", maar uit-eindelijk zullen zij toch drukken op het budget van de verbruiker.

Deze kan zijnerzijds meewerken door nodeloze vervuiling te vermijden (b.v. schoon houden van straten, plantsoenen, openbare wateren, recreatiegebieden, enz.). Synthetische wasmiddelen zijn een ernstige bedreiging voor het milieu. Maar het gebruik wordt verdedigd, omdat hard water dit nodig zou maken. De directeuren van de waterleidingbedrijven hebben ons echter verteld, dat het mogelijk is het water centraal te ontharden, zodat voor het gehele land eenzelfde graad van hardheid wordt verkregen. Alleen, het kost weer wat.

Schrikbarend is de geweldige toeneming van de **energie-behoefte.** Men heeft ons voorgerekend, dat de behoefte in het jaar 2000 acht-maal zo hoog zou zijn als in 1970. Met steenkool, gas en aardolie kan in die behoefte niet worden voorzien. Dan maar kernenergie! Maar dat roept weer nieuwe problemen op; waar moeten wij heen met de afvalstoffen? Hoe lossen wij het koelingsprobleem op? Is er voldoende waarborg voor veiligheid? Men houdt ons wel voor, dat kernfusie en kweekreactoren de oplossing van deze

De situatie in Nederland

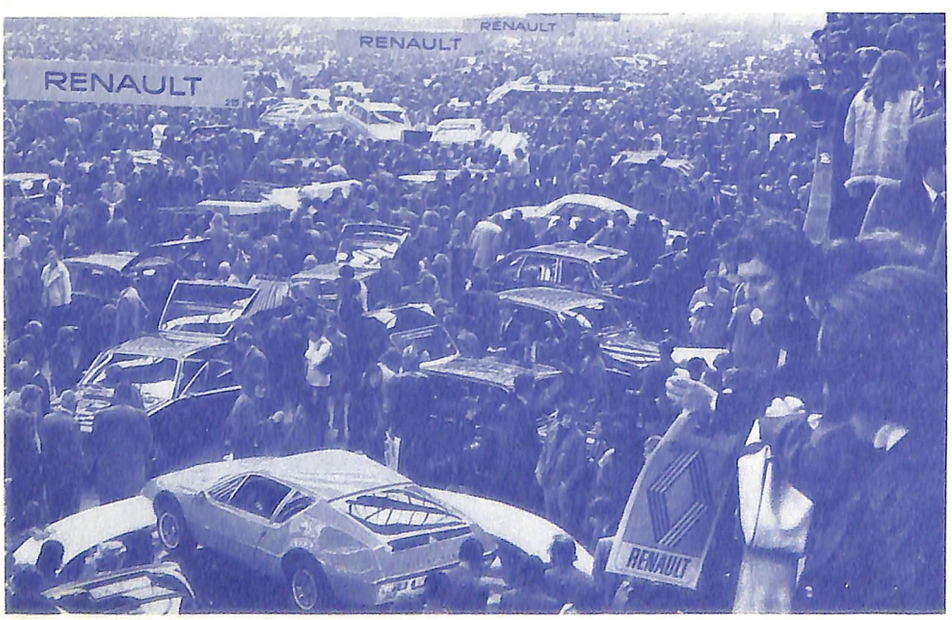

problemen eenvoudiger maken, maar daarop moet nog heel wat gestudeerd worden. Anderen zoeken het in gebruikmaking van de getijden en aanwending van zonne-energie. Maar ook al zou dit resultaat geven, dan nog is het de vraag, of daarmede in een zo snel groeiende behoefte zal kunnen worden voorzien. Het lijkt daarom voor de hand te liggen, dat wij met onze energie wat zuiniger gaan omspringen.

Dat geldt ook voor de **grondstoffen.** De voorraden zijn niet onuitputtelijk. Daarom is elke verspilling uit den boze. Te denken valt aan wegwerpverpakking. Waarom afgestapt van het systeem van statiegeld? Wij kwamen al een heel eind, als het huisvuil reeds bij het ophalen kon worden gesplitst in een deel, geschikt voor compostering, papier en vodden voor de papierindustrie, glas voor de glasindustrie, blik en aluminium voor schroot. Ook met autowrakken wordt reeds in die geest gehandeld. Wij raken hier aan het probleem van de **re-cycling.** Daarmede wordt bedoeld, dat de grondstoffen, waaruit verbruikte producten zijn opgebouwd, weer in het productieproces worden teruggevoerd. Voorts zal veel meer klemtoon moeten worden gelegd op de **duurzaamheid** van gebruiksgoederen.

Sluitstuk van een dergelijke politiek zal moeten zijn een **selectief investeringsbeleid.** Alleen die industrieën toe te laten, die voldoen aan scherpe eisen ter voorkoming van hinder, gevaar en milieuverontreiniging. Ook het probleem van de gastarbeiders zal daarbij een rol moeten spelen. Daarnaast zal spreiding van de werkgelegenheid aandacht moeten krijgen om te dichte opeenpakking van bevolking in bepaalde delen van het land tegen te gaan.

De **landbouw** bleef tot dusver buiten beschouwing. Ook deze heeft zijn problemen, maar die behandel ik liever in het internationale verband.

In het voorgaande ging het voornamelijk over het **afweren** van dreigende gevaren. Het scheppen van een leefbaar klimaat vereist echter ook een **positief** beleid. Vooral van belang is een behoorlijk woonklimaat. Daarbij niet alleen te denken aan de woning, maar ook aan de omgeving. De recreatie-mogelijkheden moeten belangrijk worden verruimd: accommodatie voor alle soorten van sport, buurthuizen, schouwburg- en concertzalen, wandel- en fietsgelegenheid. Vooral de **watersport** verdient grote belangstelling. Het water geeft rust, mits gewaakt wordt tegen over-crowding. Verwacht wordt een toeneming van het aantal pleziervaartuigen van 80.000 tot ruim 800.000 in het jaar 2000. Daarvoor moet ruimte worden gemaakt. Men denkt zelfs aan het transformeren van polders in watervlakten. Zou men dan op het aanwezige water (Wadden, Markerwaard) niet zuinig zijn?

Alle maatregelen, hiervóór beschreven, met elkaar zullen tot gevolg hebben, dat de z.g. **collectieve voorzieningen** op een steeds groter deel van het nationale inkomen beslag zullen gaan leggen. Dit zal slechts mogelijk zijn ten koste van de groei van de particuliere consumptie, hetgeen tot gevolg heeft, dat de industriële expansie wordt afgeremd. Het sociale geweten is nu wel zo ver ontwikkeld, dat niet aanvaard zal worden, dat de minst draagkrachtigen daarvan de dupe worden. Deze ontwikkeling zal daarom onontkoombaar invloed oefenen op de **inkomensverdeling.** Wil dit niet leiden tot ondraaglijke spanningen, dan zal duidelijke en overtuigende voorlichting nodig zijn. Dit kan weer bijdragen tot de hoogst noodzakelijke mentaliteitsombuiging. Het leven behoeft zeker niet aan aantrekkelijkheid te verliezen. Met de fiets er op uit en zwemmen in schoon water kan meer levensvreugde geven dan het zwelgen in benzinedamp tijdens een auto-tocht op een mooie zondag of op de Reichsautobahn.

Ook de **structuur van de onderneming** zal niet onverlet blijven. Zij zal haar karakter van particuliere winstmakerij allengs verliezen en worden tot een arbeidsgemeenschap, werkende in dienst en verantwoordelijk aan de maatschappij.

In dit artikel werden de problemen vooral bekeken uit **nationaal** oogpunt. In een volgend artikel hoop ik in te gaan op de internationale aspecten.

Prof. Mr. J. in 't Veld

Naschrift Eindredactie.

Publicatie van dit artikel houdt niet in dat de inhoud ervan de visie van het Verbond in deze weergeeft.

Terzake worden eerst de rapporten van de werkgroepen „Bevolking" en „Productie / Consumptie" afgewacht. Daarop vooruitlopend kan m.b.t. de wijze waarop hier over de bevolkingsomvang in Nederland wordt geschreven gezegd worden, dat die niet onze houding in dezen weergeeft. M.b.t. de gastarbeiders raden wij Prof. in 't Veld aan de EEG-voorschriften terzake eens te raadplegen.

De situatie in Portugal

RADIO EN TV

Radio

Zondag 1 april:
Invuloefening in Humanisme.

T.V.

Zondag 1 april:
Het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking.

Zondag 15 april:
Vervalt. Deze zendtijd wordt gecombineerd met die van zondag 29 april voor de uitzending van de HSHB-film. „Toen was het even stil . . .

Rectificatie

Het in het artikel over de H.S.H.B. (Humanist 15-3) genoemde investeringsbedrag van *f* 63 miljoen moet zijn *f* 630 miljoen.

In het artikel H.V. Commissie Centrale Persoonsregistratie (Humanist 15-3) is sprake van het Ministerie van buitenlandse zaken, dit moet zijn Ministerie van binnenlandse zaken.

Bevolkingsadministratie

Een recent gestarte commissie van het Hoofdbestuur van het Hum. Verbond die zich bezig houdt met aspecten rond de C(entrale) P(ersonen) A(dministratie) zoekt versterking door een deskundige op het gebied van de Bevolkingsadministratie. Vergaderschema ca. 1 avond per maand (in Utrecht, vlak bij het station).
Graag spoedige schriftelijke (of eventueel telefonische) aanmelding bij de directeur van het Humanistisch Verbond, Postbus 114 (Oudegracht 152), Utrecht, telef. 030-24641.

INGEZONDEN BRIEVEN

Misleiding i.p.v. leiding

Soms wil men zich verbeelden dat de zwarte tijden van het systematisch dom houden van het volk voor goed voorbij zijn. Dan wordt men weer met de neus er op gedrukt hoe ijdel die hoop is. Zo kan men in de „New Scientist" van 8/2 jl. het volgende verhaal lezen.
Men zou kunnen veronderstellen dat het debat tussen gelovigen en ongelovigen over de oorsprong van de mens n.a.v. wetenschappelijk bewezen feiten al lang is uitgevochten. Maar deze strijd woedt nog hevig in het huidige Californië. Er moeten daar nl. leerboeken worden herzien voor de lagere scholen en hoge kerkelijke autoriteiten hebben zich bij deze gelegenheid hevig er tegen verzet dat daarin „de indruk zou worden gewekt, als of het ontstaan van het universum, van leven en van de mens gewoon het gevolg zou zijn van toeval, zonder oorzaak, opzet of reden". Neen, de leer van de bijbel, die in Genesis duidelijk maakt dat de mens in al zijn glorie en volmaaktheid op de 6e dag van de schepping kant en klaar op de aarde werd geplaatst, moest er ten minste als gelijkwaardige „theorie" worden vermeld.

In deze kringen hebben de nu reeds 100 jaar oude ontdekkingen van Darwin blijkbaar nog geen indruk gemaakt, laat staan de publikaties van de Franse bioloog Jacques Monod, die in zijn in 1970 verschenen (inmiddels ook in het Nederlands vertaalde) boek „Hasard et la nécessité" (Toeval en onvermijdelijkheid) diens theorie nog een stuk verder heeft ontwikkeld (zie ook mijn uitvoerige bespreking van dit boek in de „Humanist" van 22/1-1972). In Californië werd er tenslotte toch een compromis bereikt: het scheppingsverhaal zal in de leerboeken alleen als „filosofisch onderwerp" worden behandeld. Wel zal er worden toegevoegd dat „de meeste wetenschappelijke onderzoekers thans geloven dat het leven is begonnen in het water".

Men zou gewoon wanhopig kunnen worden als men ziet op welke weerstanden het verkondigen van een op wetenschappelijke feiten berustende waarheid stoot. En misschien hoeft men helemaal niet zo ver te gaan als tot naar Californië om gewaar te worden dat er voor organisaties als ons Humanistisch Verbond nog een behoorlijke taak is weggelegd als ze willen bijdragen in het verspreiden van kennis en verlichting.

O. Birman, Amersfoort

De Beginselverklaring

De door het Hoofdbestuur voorgestelde beginselverklaring en de toelichting van voorzitter Rood met gemengde gevoelens gelezen. Ten opzichte van de huidige verklaring betekent dit voorstel toch wel een verschraling die alleen de „orthodoxe" humanisten bevrediging zal schenken.
Naar mijn gevoel ontbreekt in dit voorstel het agnosticisme en het is dan ook bepaald niet te hopen, dat dit wat vlakke werkstuk de nieuwe identiteitsverklaring wordt.

Ook met de scheiding, die de heer Rood in zijn toelichting maakt, tussen „verschil in eerbied voor menselijk leven enerzijds en dierlijk of plantaardig leven anderzijds" ben ik het oneens. Ik dacht dat dit een overwonnen standpunt was. Volgens mij is de natuur één groot geheel, al zijn er natuurlijk wel gradaties.

Deze zienswijze van de voorzitter past overigens geheel in de nieuwe beginselverklaring en in dit verband citeer ik met instemming de formulering van Han Fortmann (in de gespreksgroep Alkmaar, zie pag. 8 van HUMANIST van 15/2): „Europa kweekt wel veel intelligente denkers, maar betrekkelijk weinig wijzen, mensenkenners en gevoelskunstenaars".

Laat het Verbond het maar rustig bij de bestaande (goede) beginselverklaring houden, daarmee niet alleen vermijdend een herleving van de vroegere tegenstellingen in onze kringen, maar ook een oeverloos heen en weer gepraat op het komende congres over wat er wel en niet in moet staan. De kwestie hoe het voortbestaan van het Verbond veilig te stellen is heel wat belangrijker dan een moeizaam gedokter aan een m.i. onnodig nieuw visitekaartje.

A. C. Clemens-Westmijne, Delft

Cijfers - dat mag soms! Maar - wat dan nog?

De heer G. J. den Besten (zie zijn stukje: „Cijfers, mag dat soms?" in de Humanist van 29 jan. j.l.) hoeft mij niet aan te raden mij nooit meer met wetenschappelijk onderzoek bezig te houden, want dat doe ik uit mezelf al niet, zeker niet met een onderzoek waarbij psyche, dat abstracte, onvatbare, in exacte cijfers wordt gevangen.
Juist daarom meende ik de poging van dr. Lange, mij in zo'n onderzoek te betrekken, te moeten „bekommentarieren", te meer omdat ik mij in deze de tolk weet van meer zulke „onwetenschappelijke" geestverwanten.
Het resultaat van een onderzoek naar de psyche van een bepaald persoon of vergelijkenderwijs van enige personen interesseert me. Groepspsychologie kan van belang zijn, mits de beoefenaren zich houden aan de omschrijving die ik vond in Elseviers Kleine Filosofische en Psychologische Encyclopedie: „ . . . spec. gericht op de studie van 'kleine groepen', d.w.z. groepen waarvan alle leden in direct contact met elkaar staan . . . arbeiders in een fabriek, schoolkinderen in een klas . . ." Daaruit kan onderling begrip en betere samenwerking voortvloeien, waarbij de groep als geheel en elk individu in de groep gebaat is. Daar komen ook geen getallen en percentages aan te pas. Maar zodra het b.v. gaat over de psyche van *de* man of *de* vrouw, of van „levensbeschouwelijke groeperingen" waarin het direct contact van *alle* leden met elkaar ontbreekt, heeft geen mens belang bij een groepspsychologische enquête die met getallen in vakjes werkt. Iedereen mag van mij met cijfers werken, of spelen, zolang de een of andere instantie daar ons belastinggeld voor over heeft. Maar ik citeer alleen mijn voorlaatste alinea: „ . . . In hoeverre is de mensheid, de mens, met een dergelijk gecijfer gebaat — want daar gaat het toch om!"
Ik ben geneigd zulk onvruchtbaar gepluis niet wetenschap, maar weterij te noemen. Hermien Manger, Amsterdam

(Voor commentaar van dr. Lange: zie zijn artikel „De psyche versus psychologisch onderzoek").

De psyche versus psychologisch onderzoek

Fred Lange

„Ik heb in mijn omgeving nog niemand ontmoet die het hierover niet met mij eens was". Dit was de voorlaatste zin van een ingezonden stukje van Hermien Manger in de Humanist van 2 december j.l. Het „hierover" is de onvrede die mevrouw Manger ten toon spreidt over het feit, dat zij benaderd is om als gevolg van een steekproefprocedure mee te werken aan een psychologisch onderzoek. Haar weigering kwam mede voort uit het feit dat zij „gepreoccupeerde" vragen had moeten beantwoorden, terwijl „de psyche van mevr. Manger" daarmee niet te vangen zou zijn. Het komt kennelijk niet bij mevrouw Manger op dat het misschien helemaal niet de bedoeling is om speciaal haar psyche tijdens dit onderzoek te doorlichten. Zij kan blijkbaar niet begrijpen dat er naast klinische psychologie ook een vorm van psychologie bestaat, waarin gezocht wordt naar algemene wetmatigheden in het menselijk denken, voelen en gedragen.

Het onderzoek waarvoor wij onverrichterzake bij mevrouw Manger aanklopten had tot doel te onderzoeken of er binnen verschillende sociale systemen gelijksoortige verbanden bestaan tussen de mate van participatie enerzijds en persoonlijkheidskenmerken als autoritarisme, dogmatisme, rigiditeit anderzijds. Deze hypothese was niet uit de lucht komen vallen. In eerder onderzoek bin-

AFDELINGSNIEUWS

Afdeling Den Haag

Op zondag 18 februari sprak voor de afdeling Den Haag van het HV in het Humanistisch Centrum de heer J. van Londen, zenuwarts en hoofd van de afdeling Geestelijke Volksgezondheid van de GGGD te Den Haag. Zijn onderwerp betrof de **functie van verschillende soorten maatschappelijk werk** zoals burenhulp, S.O.S.-telefonische hulpdienst, alternatieve diensten zoals Sosjale Joenit, J.A.C. enz. in het geheel van de preventieve geestelijke volksgezondheidszorg. Op dit terrein, waar gesproken wordt van crisispreventie en crisisinterventie, zijn zowel professionele als niet-professionele hulpverleners actief. Dat er tussen beide vormen wel eens grensconflicten zijn weten we allemaal. Maar ook hier is een beter wederzijds begrip erg belangrijk.

Dokter van Londen schetste de geestelijke gezondheidszorg als zeer heterogeen. Er is nl. een oerwoud van voorzieningen, hetgeen wel tot doublures moet leiden. Daarbij komt dat er geen algemeen aanvaarde normen bestaan. Wat „abnormaal" is en wat „onaangepast" wordt nogal uiteenlopend geformuleerd. Dokter Van Londen maakte voor ons dat normencomplex wat overzichtelijker door ze te verdelen in ethische, psychosociale, statistische en medische normen. Medische normen zijn soms verkapte ethische, b.v. wanneer een arts over abortus of euthanasie spreekt.

Het gaat niet altijd op, zo zei de spr. om iemand op grond van zijn „afwijkende gedrag" geestesziek te verklaren, want zo iemand zou wel eens tegen de gevestigde orde in opstand kunnen zijn gekomen. Hier zal dus voornamelijk de professionele hulpverlening niet te snel een etiket moeten oppakken.

Maar gelukkig staat ook bij de GGGD het hulpzoekend gedrag van de cliënt op de voorgrond. En hulp wordt primair altijd geboden uit loyaliteit met de betrokkene. Spr. gelooft niet in een waardevrije psychiatrie. Een algemeen aanvaard mensbeeld, van waaruit zou kunnen worden gewerkt, ontbreekt evenwel en dat maakt hulpverlening moeilijker.

Typerend is misschien hoe het is gegaan met de premies voor sociale voorzieningen. Het is niet alleen efficiënt die aan de bron te innen, maar de vrees moet bestaan dat ze anders deels oninbaar zullen zijn. Het niet direkt konsumptieve moet ons telkens een beetje opgedrongen worden. Leven wij wel in een gehumaniseerde wereld in de zin van nu ook beter dan ooit de verantwoordelijkheid voor ons eigen leven te kunnen dragen?

Verwacht werd dat na de overwinning van het gebrek de kultuur tot ontwikkeling gebracht kon worden. In onze konsumptiemaatschappij is dit geheel anders uitgepakt. Er is groot onbehagen. Piëteit t.a.v. de natuur ontbreekt. Het rapport van de klub van Rome heeft duidelijk gemaakt dat wij onze levenswijze niet kontinu kunnen prolongeren. Het natuurlijk evenwicht is verstoord. De ekonomische groei moet waarschijnlijk worden stopgezet. Aangezien de sociale voorzieningen tot dusverre uit de ekonomische groei werden gefinancierd zullen hier problemen ontstaan.

Hoe zijn we in al die konsumptie en in de roes ervan terecht gekomen? Grote industrieën nemen beslissingen die voor ons allemaal van belang zijn op private gronden. Dit draagt enorm bij tot de onrust. We laten ons meeslepen in de stroom van snelle konsumptie waar de private onderneming de motor van is, doch waar we nu de vervuiling van zien. Er komt mogelijk een groot gebrek aan grondstoffen. Kwamen we eerder een verantwoordelijkheid tegen die sterk privaat is, doch ons publiek moet worden opgedrongen, hier hebben we te doen met een verantwoordelijkheid die uit zijn aard sterk publiek is en die we privaat gelaten hebben. Is onze kijk op onze verantwoordelijkheden en hoe we die kunnen dragen niet geheel verkromd? Wij zullen ons weer geheel moeten herbezinnen en ons daarbij waarschijnlijk moeten bevrijden van de roes van „het kan niet op". We lijken ons te hebben laten meeslepen tot een wijze van leven waarbij we ons van onze verantwoordelijkheid vervreemd hebben. Voor zover dit het geval is, zijn wij eveneens inauthentiek, in-humanitair en on-humanistisch.

Na de inleiding van de heer Wichers werd er nog geruime tijd gediskussieerd over de door hem aangestipte problemen.

H. Kemner

Afdeling Zeist

Onlangs hield de Algemeen Sekretaris, Dr. A. J. Wichers, een inleiding voor de afdeling Zeist, getiteld:

„Onze verantwoordelijkheid als onvervreemdbaar goed".

Dr. Wichers begon met te wijzen op het humanitair neutrale karakter van vele konsumptiegoederen, in tegenstelling tot verwachtingen die er eertijds wel van werden gekoesterd. Bijvoorbeeld bij betere mogelijkheden van vervoer: ouderen hebben zich waarschijnlijk wat anders voorgesteld dan het huidige overlastige verkeer waar vooruitgang in menselijk geluk moeilijk aan te ontdekken valt. Wij zijn „vitalistisch" ingesteld en worden eerder aangesproken door luxe (en door het bezitten) dan door kultuur en geestelijke waarden. Wij konsumeren maar en verbruiken op grote schaal.

Over de rol van vrijwilligers werd nog levendig met de inleider gediscussieerd. Op het vlak van de preventie stond spr. op het standpunt dat vrijwilligers het als hun eerste taak kunnen zien zoveel mogelijk te voorkomen dat mensen psychiatrisch patiënt worden. M.a.w. de samenleving heeft een preventieve taak totdat het absoluut noodzakelijk wordt deskundigen (zenuwarts, psychiater) in

vervolg op pag. 8

nen kerkelijke groeperingen bleken deze verbanden zeer sterk te zijn: naarmate men meer participeerde aan het (kerkelijk) leven van de eigen groep (katholieken, gereformeerden en joden), waren de respondenten meer autoritair, rigide en dogmatisch. In dit onderzoek wilden wij onderzoeken of binnen een groepering met een flexibele, welhaast anti-autoritaire ideologie een dergelijk verband eveneens gevonden zou worden. Wanneer dat het geval zou zijn — en er zijn theorieën volgens welke je dit mag voorspellen — zou dit betekenen dat binnen alle groeperingen de dienst vroeg of laat door autoritaire dogmatici zou worden uitgemaakt. Een sombere voorspelling. Daartegenover kan men een theorie stellen die ervan uitgaat dat alleen in groepen met een autoritaire ideologie — zoals godsdienstige groeperingen per definitie zijn — het de meest autoritairen zullen zijn die het meest centraal komen te staan. Om deze vragen te onderzoeken hebben wij twee groeperingen uitgezocht die kwa ideologie tegenover elkaar staan. Het Humanistisch Verbond representeerde de niet-autoritaire ideologie. In beide groeperingen werd een steekproef getrokken. De benaderde respondenten kregen een vragenlijst van het type waarover Hermien Manger zich zo heeft opgewonden.

Ik vind het jammer dat zij alvorens haar gal te spuien niet heeft getracht zich beter te laten informeren over het waarom van dit onderzoek. De hypothese omtrent verscheidenheid aan opvattingen bij Jehova's Getuigen, die zij ons toedicht is wat ons betreft niet alleen uit de lucht gegrepen maar zelfs volkomen onzinnig. Bovendien vind ik het triest wanneer mensen zich op de manier van Hermien Manger afzetten tegen datgene wat zij niet kennen. Het is natuurlijk zeer gemakkelijk om achteloos te pratenten over begrippen als psyche en daarover allerlei theorieën uit de mouw te schudden. Dat neemt echter nog niet weg, dat het voor elke wetenschap — ook de psychologie — van belang is om haar theorieën te toetsen. Daartoe dienen betrouwbare meetinstrumenten gekonstrueerd te worden, hetgeen alleen mogelijk is met behulp van vele afzonderlijke indicatoren die achteraf met behulp van ingewikkelde psychometrische procedures tot bruikbare instrumenten worden omgesmeed. Niemand zal het mevrouw Manger kwalijk nemen dat zij hiervan weinig verstand heeft. Maar waarom er zo tegen tekeer gaan? Ik begin haast te geloven dat Hermien Manger zeer veel behoefte aan zekerheden heeft. Wat zij kent is goed. Het andere is slecht. Het verbaast mij dan ook niet dat zij in haar omgeving nog niemand ontmoet heeft „die het hierover niet met mij eens was". Ik neem aan dat deze omgeving met veel zorg gekozen is. Een veel voorkomend kenmerk van de autoritaire persoonlijkheid. Alfred Lange.

vervolg van pag. 7

te schakelen. Al is het voor vrijwilligers niet gemakkelijk dat uiterste tijdstip te bepalen. Deze raad krijgt reliëf als we bedenken dat volgens officiële gegevens zo'n 80% van psychiatrisch verpleegden langer dan een jaar in een of andere inrichting verblijven, terwijl 50% daar langer dan 10 jaar verblijven! De uitbreiding van „tussenvoorzieningen" zoals crisiscentra, dagverblijven e.d. verdienen volgens de heer van Londen alle aanmoediging. Niet te miskennen is bij de meeste hulpzoekenden de behoefte per se tot de spreekkamer van de psychiater te willen doordringen. Men kan zich dus met reden afvragen: hoe is die behoefte te doorbreken?

Vrijwilligers kunnen juist hier veel en goed werk doen. Kortom: de patiënt moet meer weerbaar worden gemaakt zodat hij of zij de eigen situatie leert hanteren. Want, zo zei dokter van Londen, vitale weerbaarheid gaan aan zelfontplooiing vooraf. Men zal moeten leren leven met b.v. eenzaamheid, in het besef dat au fond ieder mens eenzaam is (Beckett).

Deze ochtend was een goede keuze van de afdeling Den Haag. De belangstelling was groot en de dialoog officiële/vrijwillige hulpverlening die hier ontstond zal in ieder geval worden voortgezet.

H. van Kordenoordt

Afdeling Delft

Daar de convocatie mogelijk niet ieder lid tijdig heeft bereikt, memoreren wij dat de e.v. ledenvergadering plaatsvindt op 3 april om 20.00 uur in de vergaderzaal van de Marcus Kerk.

Belangrijkste agendapunt: Zaken m.b.t. het Kongres-'73.

TV-presentatrice

De Radio- en Televisiecommissie van het Humanistisch Verbond zoekt gegadigden voor de PRESENTATIE van de tweewekelijkse TELEVISIEPROGRAMMA's van het Verbond in het seizoen 1973/1974.

De (part-time) werkzaamheden omvatten globaal het in samenwerking met producer en regisseur voorbereiden van vraaggesprekken, het maken van vraaggesprekken, het schrijven en spreken van presentatieteksten.

Ervaring is geen vereiste; wel worden een prettige stem, een verzorgd uiterlijk en „journalistieke feeling" gevraagd.

Gegadigden wordt gevraagd schriftelijk te reageren (met bijsluiting van een recente foto), waarbij een korte levensschets en vermelding van opleiding en werkzaamheden op prijs worden gesteld.

Brieven te richten aan:
RTV-Commissie Humanistisch Verbond, Televisie-productie, Het Karveel 20, MUIDEN.

BERICHT VAN VRIJ NEDERLAND

2 redenen om een opinieweekblad te lezen

- Slechts negen procent van de nederlandse bevolking leest een opinieweekblad – sluit u aan bij een sprekende minderheid.
- Een echt opinieweekblad probeert uw opinie te vormen, niet die te bevestigen – strijd mee voor de geestelijke volksgezondheid.

5 redenen om Vrij Nederland te lezen

- Vrij Nederland is een vrij groot (oplaag 100.000 per week), links, progressief en soms radicaal weekblad – u weet dus wat u in huis haalt.
- Vrij Nederland geeft achtergrondinformatie, brengt daarom ook wel eens (erg) lange artikelen – u kunt af en toe iets overslaan.
- Vrij Nederland is wel eens betweterig en soms lang niet objectief – u hoeft het niet altijd met het blad eens te zijn.
- Vrij Nederland heeft de bekende interviews van Bibeb, columns van Tamar en Piet Grijs, tekeningen van Yrrah, Peter van Straten en Peter Vos, de kookrubriek van Hugh Jans, een alternatieve sportpagina, de satirische kolom Terzijde, het dagboek van Douwe Trant en het kleine Wereldje van de publiciteitsmensen – u kunt er pas over oordelen als u ze gelezen heeft.
- Vrij Nederland is onmisbaar naast uw krant – u leest uitgebreid wat uw dagblad maar kort kan brengen (en waar uw teevee maar weinig tijd voor heeft).

2 redenen om u toch nog eens te bedenken

- „Nederlandse weekbladen? Lees ik helemaal niet." Mr. G.B.J. Hiltermann.
- „Vrij Nederland. Journalistiek vaak wel knap. Steunt echter de losgeslagenheid in Nederland. Bij alle knapheid een gevaarlijk blad" – P. Jongeling. G.P.V.

Bon opsturen in ongefrankeerde open enveloppe aan:
VRIJ NEDERLAND, Antwoordnummer 3043, Amsterdam.

Noteer mij m.i.v. heden als abonnee op Vrij Nederland voor
☐ 55,– per jaar
☐ 27,50 per halfjaar
☐ 13,75 per kwartaal
☐ 19,50 per halfjaar voor studenten en houders Cultureel Jongeren Paspoort

Als welkomgeschenk ontvang ik het mapje 24 PRENTBRIEFKAARTEN VAN PETER VOS
☐ Proefabonnement van 10 weken voor f 10,–
Ik betaal na ontvangst van uw acceptgirokaart.

Naam
Adres
Plaats
Gironummer Handtekening
Collegekrt. nr. / C.J.P. nr. A4